

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК
Серія: Літопис УВАН, ч. 14

Ярослав Б. РУДНИЦЬКИЙ

**БІБЛІОТЕКА ЧИТАЛЬНІ ПРОСВІТИ
У ВІННІПЕГУ**

**THE LIBRARY OF THE PROSVITA READING
ASSOCIATION IN WINNIPEG**

Друге видання

ВІННІПЕГ

1956

КАНАДА

Серія : Літопис УВАН

- Ч. 1—9 — вичерпано.
Ч. 10 — Д. Дорошенко: **Розвиток української науки під прапором Шевченка**, Вінніпег, 1949.
Ч. 11 — К. Антонович: **Роля української жінки в праці У. В. У.**, Вінніпег 1954.
Ч. 12 — Яр. Рудницький: **Українські бібліотеки в Канаді**, Вінніпег 1954.
Ч. 13 — **Видання УВАН — 1945 — 1955**, Вінніпег 1955.

Ціна випуску: \$0.50.

З а м о в л я т и :

UVAN, Box 3597, Sta. B.

Winnipeg, Man. Canada.

diasporiana.org.ua

ЛІТОПИС УВАН
XIV

UKRAINIAN FREE ACADEMY OF SCIENCES
Series: UVAN Chronicle
No. 14

Dr. J. B. RUDNYCKYJ

**THE LIBRARY
OF THE PROSVITA READING ASSOCIATION
IN WINNIPEG**

Second Edition

WINNIPEG

1 9 5 6

CANADA

Published by the Association

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК

Серія: ЛІТОПИС УВАН

Ч. 14

Д-р ЯР. РУДНИЦЬКИЙ

**БІБЛІОТЕКА
ЧИТАЛЬНІ ПРОСВІТИ
У ВІННІПЕґУ**

Друге видання

diasporiana.org.ua

ВІННІПЕґ

1956

КАНАДА

Накладом Читальні "Просвіти"

ATLANTIC

ATLANTIC

Printed by
The New Pathway Publishers Ltd.
Winnipeg, Man.

1951

THE LIBRARY

OF THE PROSVITA READING ASSOCIATION, WINNIPEG

Resume

In the author's book **"Ukrainian Libraries in Canada"** (UVAN, Winnipeg, 1954), the following groups of libraries have been distinguished:

- A. Church libraries;
- B. Libraries of secular organizations, institutions clubs, etc.;
- C. Private book collections.

The library of the Prosvita Reading Association in Winnipeg falls under the second of the named groups.

Although this library was already mentioned in the above publication, in the present survey the author offers a more detailed description of all books, pamphlets, journals and magazines which can be found in the Prosvita Library.

Located in the Reading Association Building (667 Flora Ave.), the Library was first organized in 1905. At present, more than 1,000 books, pamphlets, and periodicals are catalogued. Messrs. Ol. Shymanskyj and I. Kozak are librarians in 1955. The library is open for use on Tuesdays and Fridays.

Items in this library fall into seven categories:

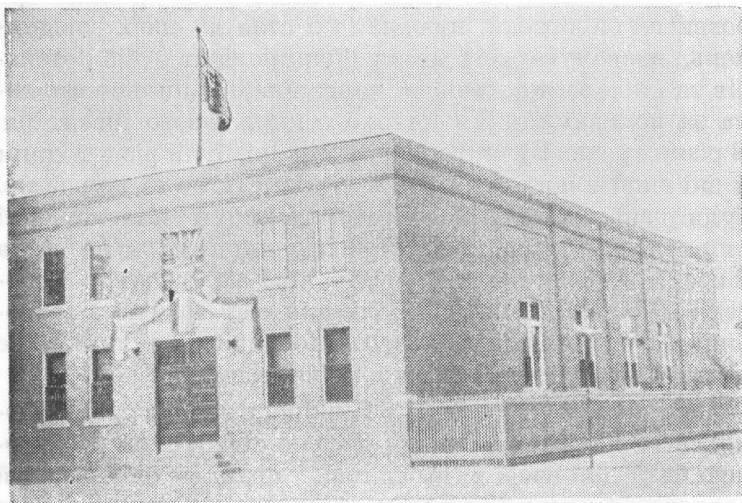
- a) fiction;
- b) political and historical works;
- c) poetry and drama;
- d) religion and philosophy;
- e) periodical;
- f) juvenile books;
- g) literature in languages other than Ukrainian.

The author gives a detailed description of each category specifying some rare items, as e. g. the first Ukrainian translation of "Dead Souls" of Hohol (Gogol), 1882; "Don Quijote" in Ukrainian, 1892, a. o.

The mention of the publications of the Association and of its Archives and the literature close the pamphlet.

1. В С Т У П

Читальня “Просвіти” у Вінніпегу святкує 50-річчя свого існування, тобто свій золотий ювілей. П'ятдесят літ — це великий відтинок часу в житті установи й він свідчить не тільки про її життєздатність, але й про культурно-громадський вклад у загальний розвиток української спільноти в Канаді.

Дім Читальні Просвіти у Вінніпегу

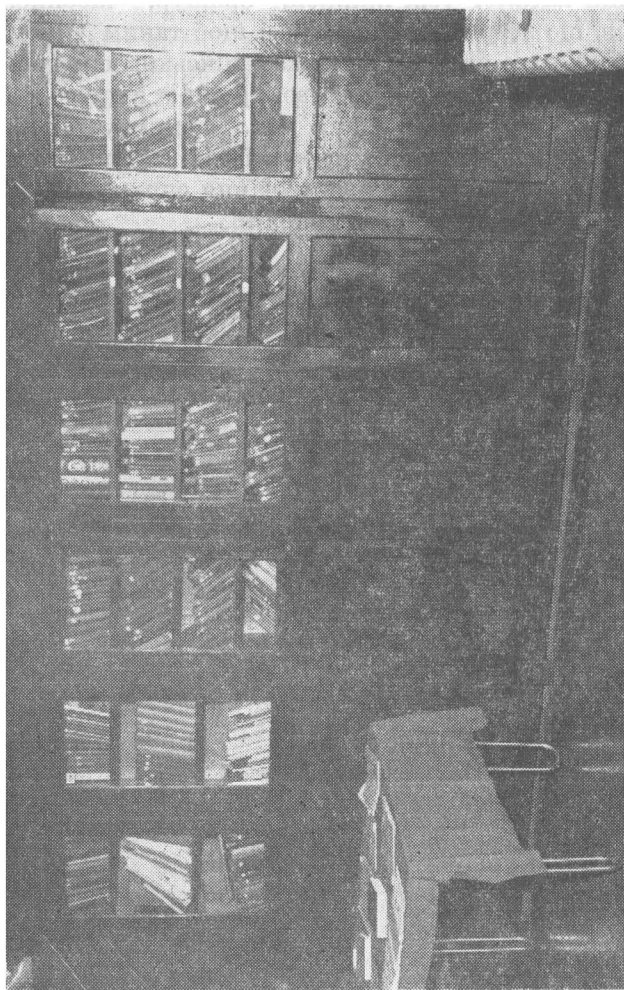
Праця Читальні “Просвіти” у Вінніпегу, як і взагалі всіх читалень “Просвіти”, має багато різних аспектів: шкільновиховний, відчитовий, театральний, хоровий, економічно-просвітній, і ін. Та найважливіший між ними — на нашу думку — це власне аспект “читальняний”, себто аспект посередництва між громадою й українським друкованим словом. Бо ж і для “читання”, а через це читання для піднесення освіти серед своїх

членів, а тим самим і для піднесення загального культурного й економічного рівня членів закладено в 1905 році Читальню "Просвіти" у Вінніпегу. Щоб ця установа могла здійснювати свої великі завдання, треба було так зразу приступати до організації осередку читання — читальняної книгозбірні, бібліотеки. І ось коли відмічати півсторічній ювілей Читальні, то насамперед треба зосередити увагу на цьому вогнищі читальняної праці — на бібліотеці.

Коли переглядати протоколи засідань Управи Читальні й загальних зборів цієї установи, то можна бачити, що кожночасна її Управа наполегливо дбала про розвиток бібліотеки, включала її стан до своїх звідомлень, назначувала окремих функціонерів - бібліотекарів та їхніх заступників та найголовніше пильно стежила за поповнюванням наявного книжкового інвентаря. В різних роках були різні бібліотекарі, були різні години й дні випозичання книжок і читання газет та журналів, були різні підходи до впорядкування й класифікації книжок, вдержування каталогів, книг випозичання, та й врешті й різні числа користувачів і відвідувачів бібліотеки. Докладний перелік усіх цих осіб, фактів і подробиць, хоч і цікавий із багатьох поглядів, то проте не дасть у висліді зробити іншого висновку, як той:

Читальня "Просвіти" у Вінніпегу продовж 50-ти років свого існування завжди пильно стежила за розбудовою бази для своєї читальняної праці — бібліотеки й завдяки тому ця бібліотека весь час виказувала зріст так щодо числа друків, як і щодо числа користувачів ними.

У висліді цього ми маємо сьогодні, після 50-ти років праці в цьому напрямку, гарно вдержану книгозбірню, скаталогізовану в окремій книзі - каталозі, утримувану в оправі майже всього книжкового інвентаря, приміщену у великій горішній залі будинку Читальні в трьох шафах і доступну не тільки членам Читальні, але — на певних умовах — усім, хто зацікавлений чи то в літературній, чи в науковій праці й потребує джерел.

Шафи й стіл з книжками в Бібліотеці Читальні "Просвіти" в Вінніпегу.

Понижче подаємо загальний опис і характеристику бібліотеки Читальні, сподіючися, що в ближчому часі Управа її подбає, щоб був опрацьований і надрукований докладний каталог усіх книжок, брошур, часописів і журналів, що зберігаються в ній, і щоб таким чином із одного боку вона дала світові й канадійським співгромадянам докладну відомість про свої друки, а з другого боку, щоб дала приклад і іншим аналогічним установам, які ведуть бібліотеки, для видання їхніх каталогів і тим самим для остаточного впорядкування справи евіденції українських книгозборів у цій країні.

2. ВІДДІЛИ БІБЛІОТЕКИ

Як кожна бібліотека цього типу, книгозбірня Читальні "Просвіти" у Вінніпегу складається з різних відділів. Їхня наявність зумовлена окремою класифікацією всього матеріалу й відповідно до цього ми розглядатимемо цей книгозбір.

Як пристало на спеціальну бібліотеку, вона впорядкована за спеціальною класифікацією, а саме за такими групами творів:

I. **Белетристика** (проза: повісті, романи, оповідання, новелі, тощо);

II. **Політично - історичні твори** (історичні розвідки, курси, полемічні брошури, тощо);

III. **Поезія й драма** (включно з літературною критикою, стилістикою й мовознавством);

IV. **Релігійна література й філософія;**

V. **Періодика** (журнали, вісники, літописи й т. п.);

VI. **Дитяча бібліотека** (дитяча белетристика, вірші, драми, переклади);

VII. **Книжки в інших мовах**, як українська (англійська, німецька, польська, тощо).

Хоч ця класифікація має деякі недоліки й тут і там не проведена послідовно, то проте вона зорієнтовує користувача як не мога краще в наявному книжковому інвентарі й дуже практична для тих, що фактично виписують книжки: найбільше зацікавлення в них для белетристичної прози й для політично - історичних творів, а на дальшому плані стоять: поезія, драма, релігійні твори й т. д.

Подрібний опис усіх книжок, брошур, журналів, газет і т.п., що знаходяться в бібліотеці, вимагає — як уже зазначено на вступі — окремого опрацювання, найкраще в формі друкованого каталога. Залишаючи на пізніше видання такої книги, обмежимося на цьому місці до загальної характеристики поодиноких відділів бібліотеки, відмічуючи окремо тільки деякі твори, що сьогодні належать до рідкостей узагалі, а тим самим до унікатів на американсько - канадському терені.

Вечір у Читальні "Просвіти" в Вінніпегу (1955).
Зліва доправа сидять: О. Бережанський, П. Теслюк голова, п-ні М. Карп'юк, О. Козак;
стоять з ліва до права: А. Господин М.-голова, М. Чайковський, С. Мокрій секретар, І. Ко-
зак, О. Джорджевич, В. Карп'юк.

а) Белетристика (проза)

В бібліотеці Читальні “Просвіти” зберігаються повісті, оповідання, новелі, старших і новіших авторів, українських класиків і другорядних письменників, напр. Гр. Квітки-Основ'яненка, М. Вовчка, І. Нечуя-Левицького, Б. Грінченка, П. Куліша, М. Костомарова, О. Кониського, П. Мирного, А. Свидницького, І. Франка, В. Стефаника, М. Старицького, Лесі Українки, В. Винниченка, Г. Ходкевича, А. Кримського, О. Стороженка, Карпенка-Карого, С. Васильченка, С. Черкасенка, О. Маковея, О. Кобилянської, М. Коцюбинського, Б. Лепкого, Л. Мосендза й ін.

Із новіших авторів треба назвати таких, як: О. Бабій, В. Пачовський, Галина Журба, І. Керницький, П. Карманський, С. Любомирський, В. Королів-Старий, Ю. Шкрумеляк, Ю. Тис, Ф. Дутко, В. Чапленко, У. Самчук, О. Гай-Головка, І. Лобода та ін., а теж і канадійсько-українських письменників, напр. Іллю Киріяка й ін.

З перекладної літератури назвемо таких авторів: Е. Амічіс, А. Сінклер, М. Гоголь, Ж. Верн, І. Тургенєв, Л. Толстой, Г. де Мопассан, І. Ляфонтен, М. Горький, Г. Майрінк, Р. Стівенсон, Б. Прус, Е. М. Ремарк, К. Гамсун, Стендаль, М. Твейн, Е. Оржешкова, С. Жеромський, К. Дойл, В. Буш, Р. Кіплінг, Дж. Свіфт, О. Вайлд, Б. Келерман, Т. Масарик, О. Дюма та ін.

Треба відмітити на цьому місці такі рідкісні видання: “Мертві душі або вандрівки Чичикова. Поема Миколая В. Гоголя. Накладом Редакції Діла, Львів 1882” — видання т. зв. етимологічним правописом в перекладі Мих. Подолинського; “Пригоди Дон Кихота. З еспанської повісти переробив Мирон”, себто Іван Франко разом з передмовою, видання як повище, Львів 1392: повість: “Андрій Лаговський” Агат. Кримського, Львів 1905; цікаві “Оповідання прадіда” за ред. Мих. Возняка; переклад “Фараона” (3 томи) Б. Пруса; рідкий сьогодні переклад книжки “Розбишаки на ріці Міссісіпі” Ф. Гестекера (Львів 1895) й ін.

Крім видань “Бібліотеки Діла”, “Української Видавничої Спілки”, “Руської Письменности” (напр. комплект Куліша), “Загальної Бібліотеки”, “Української Накладні” Київ — Ляйпціг, “Чайки” й ін. на окрему увагу заслуговують видання “Червоної Калини” “Української Бібліотеки” (Тиктора) і новіших еміграційних видавництв.

б) Політично-історична література

В цьому відділі бібліотека зберігає книжки й брошури політичного, суспільного, історичного й т. п. змісту. Є тут політичні твори Драгоманова, Лозинського, Донцова, Мосендза, Мазепи, Левинського, Липинського, Панейка, Мандрики, Книша, Сціборського, й ін. Є історичні праці В. Антоновича, Мих. Грушевського, Ол. Барвінського, І. Крип'яківича, Д. Дорошенка, М. Андрусика, та ін.; Історія літератури І. Франка, О. Огоновського (І том), В. Радзиковича, М. Пачовського, Б. Лепкого й ін. Є врешті спогади Є. Чикаленка, Ол. Барвінського, В. Дорошенка, Капустянського, Ст. Шухевича (5 томів) і ін. З назовництва зберігаються праці Яр. Рудницького (Ономастика 1, 2, 3), В. Барвінського (Ономастика ч. 4). Треба тут назвати теж видання Комітету Українців Канади, головню конгресові книги КУК, тощо.

в) Поезія й драма.

Крім творів Т. Шевченка, Л. Українки й І. Франка в цьому відділі досить численно заступлені твори Ст. Руданського; а далі йдуть: І. Котляревський, П. Куліш, С. Воробкевич, О. Ю. Федькович, А. Могильницький, Карпенко-Карий, В. і М. Гоголі, і досить велика кількість творів для театрального вжитку. Ці останні зберігаються звичайно в кількох примірниках, що ними користувалися при підготовках до театральних вистав. На жаль, театральнo-драматичний відділ бібліотеки — неоправлений і здебільшого не скаталогізований.

З новіших видань історично-політичного змісту, що знаходяться в
Бібліотеці Читальні "Просвіти" в Вінніпегу.

З рідкісних видань театрального відділу треба назвати такі: "Довбуш" — трагедія в п'ятьох діях И. Федьковича, Львів 1876; "На новий шлях". Драма на 5 дій Б. Грінченка, Київ 1906; та декілька інших. Варто відмітити один примірник В. Шекспіра "Міра за міру" в перекладі П. Куліша за редакцією І. Франка.

г) Інші відділи

Інші, менші, відділи це: релігійна література (з розвідками й працями на релігійні теми), періодики (м. ін. деякі числа Записок НТШ, Літ. Наук. Вісник за 1920 й 30 рр. й ін.), календарі (головно канадійсько-українського походження), досить повна дитяча бібліотека (видання "Світу Дитини" й ін.) та врешті відділ іншомовних книжок.

Ось деякі цікавіші автори в ділянці дитячої літератури: Юра Шкрумеляк, В. Гнатюк, Б. Лепкий, Я. Вільшенко, В. Щурат, В. О. Коннор-Вілінська, Р. Завадович, і ін. А з перекладних треба згадати: ЛяФонтена, Вільгельма Буша, Данієл Дефо і т. д.

*

В бібліотеці є одна з кращих колекцій календарів-альманахів. Коли зважити, що в них поміщено багато матеріалу з канадійського життя, спогадів, оповідань, поезій, тощо, то треба їх визнати за важливе джерело до пізнання українсько-канадійського життя та українського минулого взагалі. Крім календарів-альманахів "Канадійського Фармера" (найстарший річник: 1927), "Українського Голосу" (найстарший: 1921) та "Нового Шляху" (найстарший: 1935) є тут такі видання:

"Календар Канадійського Русина" за роки: 1918, 1919, що починаючи з 1920 року змінив назву на: "Календар Канадійського Українця" (є річники: 1920, 1922, 1923, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931). В дальшому є ще такі календарі:

“Ілюстрований календар української родини” за роки: 1942, 1943;

“Календар Голосу Спасителя” 1943;

“Календар Канадійських Українців, Провідник” 1931, 1932;

“Календар Американських Русинів” 1903;

“Ілюстрований Календар Рідна Нива” 1928;

“Веселий ілюстрований календар Точило” 1934, 1935;

“Канадійський альманах: Нове Поле” 1927.

З європейських альманахів треба тут назвати:

“Ілюстрований календар Новин” рік 1915;

“Народний ілюстрований загальний календар” 1917;

“Календар товариства Просвіта” 1924;

“Календар Місіонара” 1925, 1922, 1932;

“Християнський Календар” 1923;

“Карпаторуський календар “Лемко” 1925;

“Семейний календар” 1925;

“Календар Січковий Стрілець” 1921 і ін.

*

Подасмо окремо цікавіші видання з ділянки шевченкіяни й франкіяни в Читальні.

Шевченкіяна

Т. Шевченко: “Повне видання творів.” Том 1, 2, 3, 4, 5, Київ - Ляйпціг;

Т. Шевченко: “Кобзар”, народне видання В. Сімовича (1921);

Т. Шевченко: “Кобзар”, Вінніпег, 1918;

Т. Шевченко: Твори: том 1, 2. видання “Просвіти” Львів 1912;

Т. Шевченко: Казематні поезії.

Т. Шевченко: Наймичка, Вінніпег і ін.

Крім цього масмо в цьому відділі деякі твори про Шевченка, як напр. популярні видання львівської “Просвіти” (1911), тощо.

Франкіяна

Ось деякі з видань І. Франка: "Із днів журби", Львів 1900; "Мій ізмарагд", Львів 1911; "Мойсей", Львів 1913; "Захар Беркут"; "Борислав сміється;" "Великий шум," "Для домашнього огнища," "Малий Мирон і інші оповідання," "Перехресні стежки," "Добробут і інші оповідання," "Великий шум," "Як Юра Шикманюк брив Черемош," "Терен у нозі," "Петрії і Добущуки," "Абу Касимові капці", "Украдене щастя". (Драма на 5 дій). "Боа Констріктор", "Коли ще звірі говорили" (казки), "Чотири казки", "Вибір поезій", і ін.

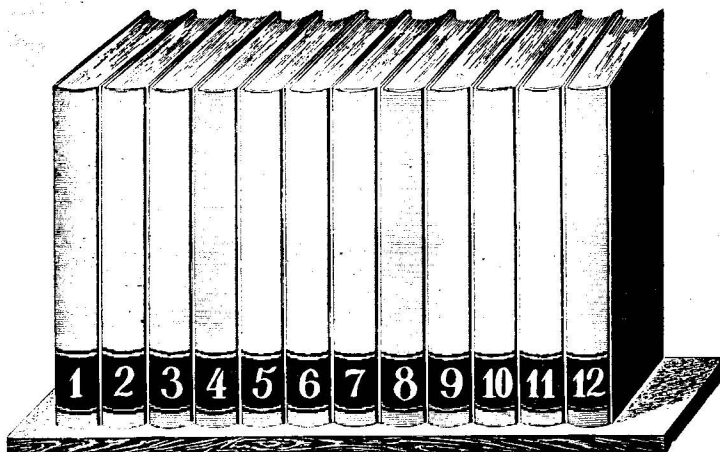
3. ТЕПЕРІШНІЙ СТАН ЦІЛОСТИ

В цілому бібліотека сьогодні налічує коло 1000 томів і понад 1000 назов (титулів). Кількість книжок кожного року збільшується новими поступленнями, голов-но шляхом купівлі, а теж і шляхом пожертв. Серед нових книжок переважає белетристика видана еміграцій-ними видавництвами.

Бібліотека відчинена кожного вівтірка й п'ятниці ввечері.

Бібліотекарем у ювілейному 1955 році є п. Ол. Ши-манський а його заступником п. І. Козак.

БІБЛІОТЕКА КЛЮБУ ПРИЯТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКИ

Користувачів у бібліотеці в 1954 р. було близько 250. Крім цього до читальні часописів і журналів кожного дня приходили члени для читання й обговорювання статей в українській пресі. До Читальні приходили правильно такі періодики: "Канадійський Фармер" (Вінніпег), "Новий Шлях" (Вінніпег), "Український Голос" (Вінніпег), "Українські Вісті" (Едмонтон), "Вільна Україна" (США), "Народна Воля" (США), "Нові Дні" (Торонто), "Бюлетень КУК" (Вінніпег) і ін.

Бібліотека придержується окремого (неписаного, а традиційного) правилника. Книжки в основі випозичають тільки членам товариства. Не-члени можуть користуватися бібліотекою на місці, або у виняткових випадках, за порукою членів, випозичати книжки додому. За згублення, чи пошкодження книжки відповідають кожночасно користувачі книжками. В деяких окремих випадках бібліотекар має право відмовити позичення книжки додому й дозволити користуватися нею тільки в приміщеннях бібліотеки. Це торкається передусім рідкісних книг, або вартісних видань, яких сьогодні не можна купити.

4. КНИЖКИ — ВИДАННЯ ЧИТАЛЬНІ

Опис бібліотеки Читальні “Просвіти” був би неповний, якби не згадати декілька книжок, згл. брошур, що зберігаються в ній, а одночасно є виданнями цієї установи.

Між цими виданнями є такі, що їх опублікувала Читальня сама, а є й такі, що їх видано спільно з другими установами.

До перших належать: М. Старицький: **“Остання ніч у польській тюрмі”**. Істор. драма в 4 картинах, Вінніпег 1930; Д. Остапчук: **“В кігтях чека”**, Вінніпег 1935. Були це видання для театральних гуртків у Канаді. Вони розійшлися й сьогодні належать до бібліографічних рідкощів.

Для вжитку членства Читальня “Просвіти” видала друком в 1932-33 рр. **“Статут”**.

На спілку з другими установами, чи приватними видавцями Читальня “Просвіти” видавала в різних роках різні друки. Отак напр. **“Вістник Української Національної Ради в Канаді”** в 1933 р., що пізніше був перейменований на **“Український Вістник. Орган Української Національної Ради в Канаді”** виходив при великій співучасті членів Управи Читальні й за редакцією визначного діяча цієї інституції п. О. Господина.

В 1941 р. в Читальні “Просвіти” приміщувалося “Товариство Української Культури”, що видавало цікавий місячник “культури й громадського життя” п. н. **“Наше Життя”** (вийшли 3 числа з різноманітним і незвичайно цікавим змістом).

З книжкових видань треба тут назвати: **“Антологію українського письменства в Канаді”** (1941), а в англійській мові: **“Ukrainian Question”** д-ра М. Мандрики (1940).

В 1938 р. вийшла у виданні “Центрального Просвітно-Економічного Комітету” накладом “Народнього

Господарства” книжка під наголовком **“Підсумки нашої праці”** — “Статистична книга релігійних, культурно-просвітніх і допомогових організацій міста Вінніпегу й околиць”. До видавничого комітету, що приміщувався в Читальні “Просвіти”, входили: Гр. Мудрий — голова, А. Криський — секретар і Д. Якіміщак, Іван Мараз, Йосиф Щербаневич — члени. На той час було це важливе видання, що давало статистичний перекрій українського громадського життя у Вінніпегу. Це видання появилось при ініціативі й великій співпраці Читальні “Просвіти”. На жаль, ані на одному з цих видань не зазначено фірми Читальні, так, що тільки завдяки інформаціям теперішніх членів Читальні можна було зібрати відповідні дані про участь Читальні в їх видаванні.

Перед своїм “золотим ювілеєм” у 1952 році Читальня “Просвіти” видала своїм накладом одну з праць Української Вільної Академії Наук — УВАН у Канаді.

Як відомо, в 1952 році весь культурний світ відзначав 100-літні роковини смерти визначного сина Української Землі, письменника світової слави — Миколи Гоголя. Управа Української Вільної Академії Наук — УВАН у Канаді вирішила перевидати з цієї нагоди цікаву й маловідому українському загалові в Канаді й Америці літературознавчу розвідку Павла Филиповича п. н. **“Українська стихія в творчості Гоголя”**, щоб цим показати, який сильний вплив мала українська, рідна Гоголеві, культура на всю його літературну діяльність і його життя. Книжечка Филиповича мала появитися як 13-те число серії УВАН “Славістика”. Все вже було готове для видання за виїнятком фондів (як відомо, УВАН у Канаді не отримує ніяких субсидій ані від наших “центрів”, ані від відомих американських фондаций). І ось Управа УВАН звернулася до Читальні “Просвіти” в Вінніпезі з проханням — запитом, чи вона не погодилася б субсидіювати це видання.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК

23 лютого, 1952.

До Хвального Заряду
Читальні "Просвіта"
в Вінніпегу.

Високоповажані Панове,

Президія УВАН у Вінніпегу пересилає Вам у прилозі черговий свій випуск про "Слово й назву Україна" як дар для Вашої книгозбірні.

При цій нагоді Президія УВАН звертається до Вас із ласкавим проханням-пропозицією перейняти на себе кошти видання студії П. Филиповича п. н.

"УКРАЇНСЬКА СТИХІЯ В ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ ГОГОЛЯ" — з нагоди сторіччя смерті поета. В цій брошурі виказується українське походження та зв'язаність Гоголя з українським народом всупереч усім твердженням, мовляв, Гоголь російський і виключно російський письменник. Цю працю Президія задумує розіслати по всіх бібліотеках світу й — коли б Хв. Заряд погодився на наклад — на титульній сторінці було б зазначено по-українськи й по-англійськи (як показує прилога).

Кошти видання будуть приблизно 180 - 190 дол., які можна буде сплачувати друкарні догідними ратами. Думаємо, що коли б члени Читальні Просвіти кожен купив один примірник цієї праці, то наклад напевно був би покритий.

В очиданні можливо скорої відповіді,

Сл. п. Білецький

остаємося з глибокою пошаною

Проф. Д-р Л. Білецький
Урядуючий Заст. Президента

Проф. Д-р Яр. Рудницький
Ген. Секретар

Старшина Читальні "Просвіти" радо погодилася на видання своїм накладом книжечки УВАН і в висліді цього українське літературознавство на еміграції збільшилося цінною розвідкою про Гоголя. Ось що писав про цю працю покійний Президент УВАН, сл. п. проф. Л. Білецький:

"Ця праця П. Филиповича, відомого українського поета і науковця, була надрукована, як передмова до

українського перекладу творів М. Гоголя, виданих у Києві. П. Филипович за свою українську культурну діяльність, що не була по душі московським комуністам у Києві, був заарештований і засланий на Соловки, де й загинув. Стаття його про М. Гоголя докладно розкриває сильну українську стихію, якою М. Гоголь був перенятий цілою своєю істотою, й яку відбив у своїх творах.

Вперше на еміграції передруковано працю Филиповича в вінніпезькому "Українському Голосі" чч. 4-11, 1952. Цей текст — перше окреме видання цієї праці з деякими незначними змінами й доповненнями (напр. відсилач на стор. 10 і ін.).

Українська Вільна Академія Наук передруковує цю працю в соті роковини смерті М. Гоголя — українця родом, але який не знав, яка в нього переважає душа: українська чи московська. Московський режим витравив з його душі українську національну свідомість. Але всі його твори показують, що українська національна стихія, не дивлячись на те, що він писав по московськи, глибоко сиділа в його душі й сильно відбилася на цілій його творчості, як у мові, так і його тематиці та мистецькому кольориті його стилю, змісту й побуту. А повість "Тарас Бульба" вказує й на його великий стихійний національний патріотизм і любов до України.

Тому відзначаючи соті роковини смерті М. Гоголя, УВАН вшановує великі заслуги М. Гоголя, як великого українця, що багато прислужився і для української культури".

В окремій церемонії з нагоди різних зборів Читальні "Просвіти" проф. Яр. Рудницький передав з подякою бібліотеці Читальні примірники цієї книжечки.

Розіслана по більших світових бібліотечних центрах ця брошура зберігається напр. в Конгресовій Бібліотеці в Вашингтоні, в Публічній Книгозбірні в Нью Йорку, в Бібліотеці Бритійського Музею в Лондоні, в

SLAVISTICA

Ч. 13

П. ФИЛИПОВИЧ

УКРАЇНСЬКА СТИХІЯ В ТВОРЧОСТІ ГОГОЛЯ

HOHOL'S (Gogol's) UKRAINIAN BACKGROUND

Накладом Товариства "Читальна Просвіта"

ВІННИПЕГ

1952

Національній Книгозбірні в Парижі, в Університетській Бібліотеці в Гайдельберзі й у багатьох інших бібліотечних осередках, не говорячи вже про українські бібліотеки в Канаді, Америці й Європі. Майже в усіх каталогах згаданих бібліотек відмічено, що ця книжечка вийшла “накладом Читальні Пресвіти” й тим самим добре ім’я товариства записано в світових скарбницях культури й просвіти як не мога краще.

Зберігається ця книжечка теж у кількох примірниках і в бібліотеці Читальні “Пресвіти” як один із багатьох доказів розуміння потреб рідної культури й науки серед теперішнього проводу товариства й його патріотичного членства. Власне видання цієї праці може послужити як добрий приклад для інших установ того рода, що — хоч і мають змогу — не спромоглися досі на видання своїм коштом ані однієї книжки, чи брошури з українознавства.

5. АРХІВ ЧИТАЛЬНІ

При бібліотеці Читальні існує невеликий архів. У ньому зберігаються деякі друки, а передусім книги з протоколами засідань і зборів Читальні. Власне ця частина архіву — незвичайно цінне джерело для вивчення історії товариства, а разом із цим історії українського громадського й культурного життя в Вінніпегу. На жаль, хоч і були записки від самого початку Читальні, але вони погубилися. Заховалися записки від дня 28-го вересня 1913 р. до нині. Від того часу можна слідити за діяльністю Товариства “Читальні Просвіти” у Вінніпегу” із звітів, писаних про наради, засідання, збори, віча, делегації, відчити, дебати, концерти, представлення, пікніки.

Історія Товариства списана в кількох книгах звітів. Перша найстарша книга обіймає час від 28. 9. 1913, до 2. 3. 1918, 200 стор. Друга книга від 3. 3. 1918, до 2. 8. 1921, обіймає 396 записаних сторінок. Третя книга від 14. 8. 1921, до 2. 4. 1923, має 278 записаних сторінок. Четверта книга обіймає час від 15. 4. 1923 до 27. 9. 1927. це є 561 записана сторінка. Секретарі Читальні завдали собі великого труду, щоб переказати будучим поколінням розвиток Товариства. Їого журби, боротьби і перемоги. Всі чотири книги обіймають разом 1435 сторінок.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

Н. Кіян: Читальня Просвіти у Вінніпегу, Ман., 25 літ розвою 1903—1928. Ілюстрований Календар “Канадійського Українця”, Вінніпег, Ман. 1928. Стор. 142-50.

А. Криський і М. Карабут: Підсумки нашої праці. Статистична книга релігійних і за допомогових організацій міста Вінніпегу та околиць. Вінніпег (1938).

Яр. Рудницький: Українські Бібліотеки в Канаді. Друге видання. Літопис УВАН ч. 12. Вінніпег, 1954.

Яр. Рудницький: Бібліотека Читальні “Просвіти” в Вінніпегу. “Новий Шлях”, Вінніпег 1955 (ця праця з доповненнями й поправками лежить в основі цього окремого видання).

З новіших українсько-канадійських видань, що зберігаються в Бібліотеці Читальні “Просвіти” в Вінніпегу.

З новіших українсько-канадійських видань, що знаходяться в Бібліотеці Читальні "Просвіти" в Вінніпегу

ONOMASTICA

A topo- and anthroponymic series edited twice a year by

J. B. Rudnyc'kyj

To date the following issues have been published:

- ONOMASTICA I: The Term and Name "Ukraine"** by J. B. Rudnyc'kyj, 132 p. Winnipeg, 1951. Price \$1.50.
- ONOMASTICA II: Canadian Place Names of Ukrainian Origin** by J. B. Rudnyc'kyj, 88 p. Winnipeg, 1951. Price \$1.00.
- ONOMASTICA III: The Names "Galicia" and "Volynia"** by J. B. Rudnyc'kyj, 32 p. Winnipeg, 1952. Price \$0.50.
- ONOMASTICA IV: The Name "Ukraine" in South-Carpathia** by B. Barvins'kyj, 16 p. Winnipeg, 1952. Price \$0.50.
- ONOMASTICA V: L'origine du nom des Ruthènes** par B. O. Unbegaun, 13 p. Winnipeg, 1953. Prix \$0.50.
- ONOMASTICA VI: Contribution to the Methods in Onomastics** by G. M. Lucyk, 24 p. Winnipeg, 1953. Price \$0.50.
- ONOMASTICA VII: Canadian Toponymy and the Cultural Stratification of Canada** by W. Kirkconnell, 16 p. Winnipeg, 1954. Price \$0.50.
- ONOMASTICA VIII: Guagninus' Toponymy of 1611** by O. Kupranec', 32 p. Winnipeg, 1954. Price \$0.50.
- ONOMASTICA IX: Ukrainian Topo- and Anthroponymy in the Intern. Bot. Terminology** by M. Borovs'kyj, Winnipeg, 1955. \$1.00.
- ONOMASTICA X: The Term and Name "Canada"** by I. Velyhors'kyj, Winnipeg, 1955. Price \$0.50.
- ONOMASTICA XI: Canadian Slavic Namelore** by J. B. Rudnyc'kyj, Winnipeg, 1956. Price \$0.50.

Obtainable at:

U V A N

P. O. Box 3597, Station B, Winnipeg, Man. Canada.

НАЙБІЛЬША НАДІЯ НА ПОСТУП ЛЮДСТВА – В КООПЕРАЦІЇ

Під час коли в конкуренційній системі переважав і буде переважати клич "ДІЛИ І ПА-
НУЙ", підставою кооперації все була і буде
Є Д Н І С Т Ь, основана на дружбі, добрій волі
і взаємному добробуті.

Піддержуйте тому кооперацію! Вступайте
в члени!

Користайте з обслуг! Жадайте інформацій!

**Carpathia Credit Union
Society Ltd.**

862 Main Street

Winnipeg, Man.

И А Ч У

SLAVISTICA

- No. 1. **The tasks of Slavic Philology and Ukrainian Slavistics** (in Ukrainian language), Augsburg, 1948.
- No. 2. **V. Chaplenko: Ukrainisms in the language of M. Hohol (N. Gogol)** (in Ukrainian language, with a French resume), Augsburg, 1948.
- No. 3. **Ivan Sydoruk: The problem of the Ukrainian White-Ruthenian Lingual Boundary** (in Ukrainian language, with English and German resumes, 2 maps), Augsburg, 1948.
- No. 4. **J. B. Rudnyč'kyj: Slavic and Baltic Universities in Exile**, (in English language), Winnipeg, 1949.
- No. 5. **J. Byrych: A Page from Czech-Ukrainian Relations** (in Ukrainian language), Winnipeg, 1949.
- No. 6. **R. Smal-Stocky: The Origin of the Word "Rus"** (in English language), Winnipeg, 1949.
- No. 7. **V. Chaplenko: The Language of "Slovo o Polku Ihorevi"** (in Ukrainian language with an English resume), Winnipeg, 1950.
- No. 8. **I. Mirichuk: Das Daemonische bei den Russen und den Ukrainern** (in German language), Augsburg, 1950.
- No. 9. **J. B. Rudnyč'kyj: Slavistica Canadiana A.D. — MCML** (in English and Ukrainian), Winnipeg, 1950.
- No. 10. **Geo. W. Simpson: The Names Rus', Russia, Ukraine and their Historical Background** (in Engl.), Winnipeg, 1951.
- No. 11. **Metr. I. Ohienko: An Early 17th cent. Ukrainian Russian Dictionary**. (In Ukr. and Russ. language), Winnipeg, 1951.
- No. 12. **V. J. Kaye: Slavic Groups in Canada** (in Engl.), Winnipeg, 1951.
- No. 13. **P. Fylypovych: Hohol's (Gogol's) Ukrainian Background**. (In Ukr.), Winnipeg, 1952.
- No. 14. **W. Kirkconnell: Common English Loanwords in E. European Languages**. (In English language), Winnipeg, 1952.
- No. 15. **J. B. Rudnyč'kyj: Slavica Canadiana A.D. 1951**. (In Engl. language), Winnipeg, 1952.
- No. 16. **J. Sherekh: Participium Universale im Slavischen**. (In German language), Winnipeg, 1953.
- No. 17. **Lucy G. M.: Old Church Slavic as a Religious Cult Language** (in Ukrainian with an Engl. resume), Winnipeg, 1953.
- No. 18. **J. B. Rudnyč'kyj: Slavica Canadiana A.D. 1952** (Multilingual), Winnipeg, 1953.
- No. 19. **I. Sydoruk: Ideology of Cyrillo-Methodians** (In Eng. language) Winnipeg - Chicago 1954.
- No. 20. **P. Kovaliv: Ukrainian and the Slavic Languages** (in Ukr. language), Winnipeg, 1954.
- No. 21. **J. B. Rudnyč'kyj: Slavica Canadiana A.D. 1953** (Multilingual), Winnipeg, 1954.

Price: \$0.50 per copy. Obtainable at:

UVAN P. O. Box 3597, Station B., Winnipeg, Man., Canada.